Č. 10.666.

Matriky: Rodiče dětí narozených v cizozemsku a tam do matriky nezapsaných nemají právního nároku na to, aby děti ty byly dodatečně zapsány do matriky vedené pro osoby bezkonfesní okresním úřadem jejich nynějšího bydliště v tuzemsku.

(Nález ze dne 30. června 1933 č. 12.354/31.)

Věc: Josef a Antonie Š. v P. proti ministerstvu vnitra o zápis dětí do matriky.

Výrok: Stížnost se zamítá pro bezdůvodnost.

Důvody: Podáním ze 6. prosince 1928 požádali st-lé zem. úřad v Praze o zápis do civilní matriky narozených u osp-é v P. svých dítek, jež se narodily v R. v Rusku, kde žadatelé před válkou bydleli. V žádosti uvedeno, že st-lé jsou čsl. státními příslušníky a oddáni byli v katolickém chrámu v R. Dítky pak jsou vesměs bez vyznání a narodily se r. 1914, resp. 1916 a 1919. Dítky nebyly pokřtěny ani do matriky narozených zapsány. Ježto pak katolická fara v R. byla bolševiky spálena a jiných zápisů se nenašlo, nemají dítky ani rodiče dokladů o jejich narození, poněvadž při revoluci veškeren svůj majetek musili na místě zanechati. Jako svědky sňatku a narození svých dítek uvedli st-lé Josefa K., Zdeňku K., Viléma H. a Štěpána J. v P., kteří v kritických dobách bydleli rovněž v R. a s rodinou se stýkali. Žadatel omlouval to, že zápis do matriky dosud nemohl dáti provésti, svým neustálým pobytem v cizině.

Výměrem z 22. ledna 1929 zem. úřad nevyhověl žádosti s poukazem na ustanovení § 3 zák. z 9. dubna 1870 č. 51 ř. z., neboť dítky ty se narodily mimo území čsl. republiky resp. mimo obvod okr. úřadu v P.

Odvolání proti tomu podanému nevyhovělo min. vnitra nař. výměrem z toho důvodu, že okresní úřad v P. vzhledem k § 3 zák. č. 51/1870 ř. z. nemá možnosti zapisovati do své matriky a ověřovati narození osob bez vyznání, které se nenarodily v jeho okresu a pro požadovaný zápis schází vůbec zákonný podklad.

O stížnosti uvažoval nss takto:

Předmětem sporu v řízení správním byla otázka, je-li možno děti st-lů, narozené v Rusku, bez vyznání, zapsati do rodné matriky v Čechách, vedené okresním úřadem nynějšího bydliště rodičů pro osoby, nenáležející k žádné státem uznané církvi nebo náboženské společnosti. Na tuto otázku dlužno se pak omeziti i v řízení před nss, a to přes poukaz stížnosti na to, že jedno z dítek bylo katolicky pokřtěno, ježto tato skutečnost nebyvši uvedena v odvolání st-lově, nestala se předmětem úvah nař. rozhodnutí a nemůže tudíž s hlediska § 5 zák. o ss ani dnes státi se předmětem úvah nss-u, který jest ve smyslu § 6 odst. 1 svého zák. vázán na skutkový stav přijatý poslední instancí správní.

Nař. rozhodnutím byla pak shora uvedená otázka zodpověděna záporně a to z toho důvodu, že okr. úřad vzhledem k § 3 zák. č. 51/1870 ř. z. nemá možnosti zapisovati do své matriky a ověřovati narození osob bez vyznání, které se nenarodily v jeho okresu a dále, že pro požadovaný zápis schází vůbec zákonný podklad.

Stížnost, poukazujíc na účel matričních předpisů, který vyžaduje, aby do matrik provedeny byly všechny zápisy o příslušnících státních, byť i události zakládající zápisy přihodily se mimo státní území a vycházejíc při tom z názoru, že jednotlivec má nejen povinnost s hlediska zápisu do matriky, ale i nárok na tento zápis, dovozuje z 2. odst. § 3 zák. č. 51/1870 a z § 1 nař. č. 128/1870 ř. z., že žal. úřad měl použíti, a to i v důsledku §§ 6 a 7 o. z. o., obdoby stížností specielně uváděných předpisů vydaných pro uznané církve a náboženské společnosti.

Stížnost takto formulovanou bylo by pak, a to již s hlediska sporné otázky samé, předem zkoumati se zřetelem k § 2 zák. o ss. Podle tohoto předpisu rozhoduje nss v každém případě, kdy někdo tvrdí, že protizákonným rozhodnutím nebo opatřením některého správního úřadu bylo porušeno jeho subj. právo. Vzhledem k tomuto zákonnému ustanovení jest tedy předpokladem úspěšné stížnosti, aby konkretním rozhodnutím správního úřadu porušeno bylo právo určitého subjektu, založené platným právním předpisem.

Nař. rozhodnutí opírá se o § 3 zák. č. 51/1870, z něhož také i stížnost v prvé řadě vychází. V odst. 1 tohoto § je pouze uloženo vésti matriky narozených osob, uvedených v § 1 zák. (jež nenáležejí k žádné zákonem uznané církvi nebo náboženské společnosti) těm okresním úřadům (případně obecním, pokud jsou pověřeny vedením politických záležitostí), v jejichž obvodě se případ narození stal. Jest zde tudíž vyslovena zásada teritoriální, kterou se také řídí příslušnost úřadu. Vzhledem k této teritoriální zásadě nemohou tudíž st-lé, kteří by jinak byli povinni ke hlášení matričního případu ve smyslu §§ 4 a 5 cit. zák., z onoho předpisu nic vyvozovati, co by svědčilo o jejich nároku na zápis dítek v Rusku narozených. Nárok stran, který by byl korelátem jednak povinnosti uložené v odst. 1 § 3, podobně jako i v § 6 odst. 2 okresnímu úřadu, jednak povinnosti ohlašovací ve smyslu §§ 4 a 5 zák., jest stále totiž omezen na onen úzký rámec teritoriální příslušnosti okr. úřadu a to s hlediska případu matričního.

Výjimka z této zásady, obsažená v odst. 2 § 3 cit. zák. — jíž se stížnost dovolává — jest jenom zdánlivou, neboť jde tu pouze o zápis zatímní do té doby, než příslušnost úřadu bude bezpečně stanovena; ustanovení odst. 2 § 3 cit. zák. platí také jen na případy, v nichž je příslušnost úřadu pochybna, tedy nikoliv na případy, kdy je nepochybna nepříslušnost úřadu. Tato příslušnost podle odst. 2 § 3 řídí se ovšem opět onou teritoriální zásadou vyslovenou již v odst. 1 téhož §, a v jejích mezích je také třeba posuzovati nutnost potřebných šetření, takže není-li příslušnost ta na sporu, resp. nepřipouští-li ona teritoriální zásada jiného východiska, pak není třeba vůbec šetření prováděti. Platí zde tudíž totéž, co řečeno bylo o odst. 1 § 3 cit. zák. a to nejen s hlediska nároku materielního, ale i s hlediska nároku procesního.

Podle § 7 cit. zák. měli pak vydati ministři pověření prováděním zákona nutná prov. nař. a zvláště předpisy pro vnitřní zařízení a vedení matrik. Již z gramatického výkladu tohoto ustanovení jest zřejmo, že ony prováděcí předpisy, které zde zákonodárce měl na mysli, měly se pohybovati opět jen v rámci daném zákonem samým, tedy také v rámci oné teritoriální příslušnosti, a že tudíž ustanovení to neobsahovalo snad nějakého zmocnění k event. změně předpisů zákona, zejména předpisů

zákona o teritoriální příslušnosti. Spíše dlužno souditi, že při zachování této zásady týkalo se ono provádění vlastně jen formální stránky úřadování vnitřního, nikoliv snad materielních změn zákona prováděného.

Z tohoto rámce nutno pak posuzovati i ustanovení § 1 prov. nař. č. 128/1870 ř. z., jehož se stížnost zvláště dovolává; z něho plyne, že analogie, uvedená v odst. 1 tohoto §, týkala se opět jen formelní stránky úřadování (jak tomu svědčí i odst. 2), a že tudíž na materielní změny zákona, zejména s hlediska v něm vyslovené teritoriální zásady, nebylo vůbec pomýšleno, a to již vzhledem k poukazu na § 3 zák. v § 1 cit. nař. Nedovoluje-li však tato analogie jakékoliv změny oné teritoriální zásady v zákoně vyslovené, pak jest zřejmo, že i aplikační možnost předpisů pro matriční úřady uznaných církví a náboženských společností zásadně vychází z této teritoriální příslušnosti s hlediska matričního případu; nemohou tudíž st-lé ani po této stránce pro sebe nějaké nároky vyvozovati.

Avšak i v tom případě, kdyby snad za určitých předpokladů i ona analogie dovolovala materielní změny uvedené teritoriální zásady, pak dlužno uvážiti, že i tato analogie musila by se pak omeziti na ony specielní, v příslušných normách uvedené případy (na př. doplnění poškozených a obnovení ztracených matrik civilních, t. j. příslušného úřadu v tuzemsku), nemohla by však býti rozšiřována o případy jiné, a to ani na základě §§ 6 a 7 o. z. o., poněvadž by tyto paragrafy nepřišly vůbec v úvahu, když by specielní norma obdobné použití normy jiné sama předpisovala.

Stížnost ovšem ještě uvádí, že zákrok min. zahr. u úřadů sovětských zůstal bez odpovědi. V tomto poukazu, i když stížnost sama nečiní z něho patrných konklusí, dala by se snad vyčísti námitka s hlediska otázky, jak dlužno postupovati v případech, jako je daný, tehdy, když strana doloží, že o opatření dokladů se marně pokoušela nejen sama, ale i úřední cestou. Leč otázkou tou nemohl se již nss zabývati, poněvadž námitka tato — nehledě k tomu, že není ani doložena nijakým potvrzením min. zahr. (§ 18 zák. o ss) — nebyla uplatňována v odvolání a jeví se tudíž již s hlediska §§ 5 a 6 zák. o ss nepřípustnou.

Z uvedeného tedy plyne, že z předpisů stížností dovolaných nikterak neplyne nárok st-lů na to, aby dítky jejich, narozené za jejich pobytu v Rusku, bez vyznání a nezapsané do matriky tamtéž, zapsány byly bez písemných dokladů a pouze na základě nabízených výpovědí svědků do civilní rodné matriky, vedené u okr. úřadu v P. Není-li tu však takového nároku a jemu odpovídající povinnosti státní správy, pak nemohou st-lé důvodně tvrditi, že nař. rozhodnutí, kterým jim byl žádaný zápis odepřen, je zkrátilo na jejich subj. právech a tím méně mohou pak důvodně vytýkati i nějakou vadu řízení, poněvadž není-li tu vůbec povinnosti státní správy k takovému zápisu, není pak ani povinnosti k provádění nabízených svědeckých výslechů o faktickém narození dítek.

Za tohoto právního a skutkového stavu, kdy není zákonné normy, z níž by se dal subj. nárok st-lů dovoditi, nemohl pak nss shledati nějakou nezákonnost v rozhodnutí žal. úřadu, který nemůže býti k nahražení takového nedostatku v konkretním případě nucen nss-em, omezeným pouze na zkoumání rozhodnutí s hlediska jeho zákonitosti, nikoliv však s hledisek ekvity a účelnosti.